REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND PROTECȚIA SOCIALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Ludmila PROCA

În ultimii ani, se atestă o atenție sporită a societății vizavi de problemele de protecție socială a persoanelor cu dizabilități. Restabilirea sănătății acestor persoane în scopul reintegrării lor în viața profesională și socială este una din directivele politicii sociale ale statului moldovenesc [1]. Una din prioritățile Republicii Moldova la etapa actuală constă în promovarea unei politici sociale coerente și consecvente ajustată la condițiile perioadei pe care o trăim, precum și la standardele europene din domeniu.

Un exemplu în acest sens este ratificarea de către Republica Moldova a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Legea nr.166-XVIII din 09.07.2010, tratat internațional care stabilește drepturile persoanelor cu nevoi speciale și obligațiile statelor-părți de a proteja și asigura drepturile acestei categorii. Acest document prin cadrul său promovează sistemul de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități și promovează instituirea de servicii noi pentru această categorie de beneficiari [2].

Astfel, întru ajustarea actelor normative privind protecția socială a persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova la prevederile Convenției, prin Legea nr.169-XVIII din 09.07.2010 a fost aprobată *Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2010-2013* [3], care include acțiunile necesare pentru reformarea politicilor în domeniu și care ar permite implementarea ulterioară a prevederilor Convenției.

Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2010-2013) este un document strategic ce vizează problematica persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova, care sunt persoanele cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale de durată, care, în interacțiune cu diverse obstacole, pot îngrădi participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți [4].

În pofida acțiunilor întreprinse pe parcursul ultimilor ani la nivel central și local, accesul limitat al persoanelor cu dizabilități la serviciile de infrastructură socială și educație, obstacolele de încadrare în câmpul muncii, persistența modelului medical în stabilirea invalidității, orientat spre tratament, protejare și segregare și care nu vizează incluziunea socială [5], precum și predominarea formelor rezidențiale de protecție socială continuă să rămână provocări majore ale sistemului actual de protecție socială a acestei categorii de persoane.

În contextul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, acțiunile prevăzute în Strategie sunt fundamentate de cadrul legislativ general de politici în domeniul dizabilității al Uniunii Europene. Astfel, dezvoltarea unei rețele naționale de servicii destinate incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități preia modelele de bune practici din statele membre ale Uniunii

Europene, bazate pe următoarele principii: respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului; prevenirea şi combaterea discriminării; asigurarea egalităţii de tratament în ceea ce priveşte încadrarea în muncă; protecţia împotriva neglijării şi abuzului; planificarea şi acordarea individualizată a serviciilor pentru persoanele cu dizabilităţi; asistarea şi fortificarea mediilor naturale de viaţă ale persoanelor cu dizabilităţi (familia şi comunitatea) şi prevenirea plasării lor în instituţii rezidenţiale [6].

În conformitate cu obiectivele şi acţiunile prevăzute în Planul de acţiuni al Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilităţi, la data de 27 iulie 2012 a intrat în vigoare *Legea nr. 60-XIX din 30.03.2012, privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi* [7]. Legea stabileşte un cadru general de garanţii şi servicii sociale în conformitate cu standardele europene şi internaţionale privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi şi are menirea de a racorda reglementările în acest sens la standardele europene şi internaţionale privind protecţia acestei categorii de persoane.

Ca urmare a intrării în vigoare a legii menţionate, a fost elaborată Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la determinarea dizabilităţii şi capacităţii de muncă [8], care urmăreşte îmbunătăţirea procesului de determinare a dizabilităţii şi capacităţii de muncă a persoanelor cu dizabilităţi.

Astfel, a fost creat *Consiliul Naţional pentru Determinarea Dizabilităţii şi Capacităţii de Muncă (CNDDCM)* prin reorganizarea Consiliului Republican de Expertiză Medicală a Vitalităţii (CREMV), fiind succesorul de drepturi şi obligaţii ale instituţiei reorganizate. Consiliul este o instituţie de stat subordonată Ministerului Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei, are în subordinea sa consilii specializate şi consilii teritoriale pentru determinarea dizabilităţii şi capacităţii de muncă (CTDDCM), are misiunea de a asigura realizarea prevederilor actelor normative în vigoare, având ca obiective finale incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi.

Una din atribuţiile de bază ale CNDDCM constă în perfectarea şi eliberarea certificatului privind gradul de dizabilitate şi capacitatea de muncă, precum şi programul individual de reabilitare şi incluziune socială [9].

Programul individual de reabilitare şi incluziune socială este un document elaborat de Consiliu sau de structurile sale teritoriale, în care sunt stabilite recomandările generale privind activităţile şi serviciile de care persoana cu dizabilităţi are nevoie în procesul de incluziune socială [10]. În vederea exercitării atribuţiilor sale, CNDDCM este învestit cu dreptul de a conlucra cu instituţiile medico-sanitare, structurile teritoriale de asistenţă socială, asigurări sociale, ocuparea forţei de muncă şi din domeniul educaţiei în scopul acumulării de informaţii despre persoanele trimise pentru expertizare sau reexpertizare, în vederea asigurării investigării complexe şi calitative [11].

În conformitate cu art.53 din Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi [12]. este prevăzut *serviciul de asistenţă personală* – pentru

persoanele cu dizabilităţi severe care necesită îngrijire, însoţire şi supraveghere permanentă din partea unei alte persoane în procesul integrării lor în societate conform recomandărilor din programul individual de reabilitare şi incluziune socială şi conform evaluării complexe a persoanei, realizată de asistentul social angajat de structura teritorială de asistenţă socială şi de echipa multidisciplinară.

Pentru a oferi asistenţă şi îngrijire copiilor şi adulţilor cu dizabilităţi severe, precum şi favorizarea independenţei şi integrării lor sociale, la 23 mai 2012 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.314 a fost aprobat *Regulamentul-cadru privind organizarea şi funcţionarea Serviciului social „Asistenţă personală" şi Standardele minime de calitate"* [13]. Dezvoltarea acestui tip de serviciu va contribui şi la îmbunătăţirea măsurilor de protecţie socială a membrilor de familie, care pot fi angajaţi în funcţia de asistenţi personali prin contract individual de muncă cu prestatorul de Serviciu. Astfel, ei vor asigura îngrijirea persoanei cu dizabilităţi severe, vor beneficia de salariu, din care vor achita contribuţii de asigurări sociale şi medicale. Pentru anul 2013, în bugetul de stat au fost aprobate mijloace financiare în cuantum de 4800,8 mii lei pentru angajarea a 179 de unităţi de asistenţi personali [13]. Totodată, autorităţile publice locale pot angaja asistenţi personali şi din sursele proprii.

Referinţe:

1. ROMANDAŞ, N., PROCA, L., ODINOKAIA NEGURĂ, I. *Dreptul protecţiei sociale.* Chişinău: Foxtrol. 2011.
2. http://mpsfc.gov.md/file/2013/rapoarte/Raport_implement_Strategie_%20FINAL_2012.pdf
3. Publicat: 12.10.2010 în *Monitorul Oficial*, nr.200-201.
4. Legea nr.169 din 09.07.2010 pentru aprobarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilităţi (2010-2013) (Introducere).
5. *Ibidem* (Problemele de bază), p.9.
6. *Ibidem* (Introducere).
7. Publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.155-159, art. 508
8. Publicat: 25.01.2013 în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.18-21, art.104. Data intrării în vigoare: 01.01.2013.
9. Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea Consiliului Naţional pentru Determinarea Dizabilităţii şi Capacităţii de Muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.65 din 23.01.2013 (Anexa nr.2), p.6.
10. Instrucţiunea privind modul de determinare a dizabilităţii şi capacităţii de muncă, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.65 din 23.01.2013 (Anexa nr.3), p.3.
11. Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea Consiliului Naţional pentru determinarea dizabilităţii şi capacităţii de muncă, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.65 din 23.01. 2013 (Anexa nr.2), p.7.
12. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.155-159, art.508.
13. Publicat: 01.06.2012 în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.104-108, art.366. Data intrării in vigoare: 01.01.2013
14. http://mpsfc.gov.md/file/2013/rapoarte/Raport_implement_Strategie_%20FINAL_2012.pdf